

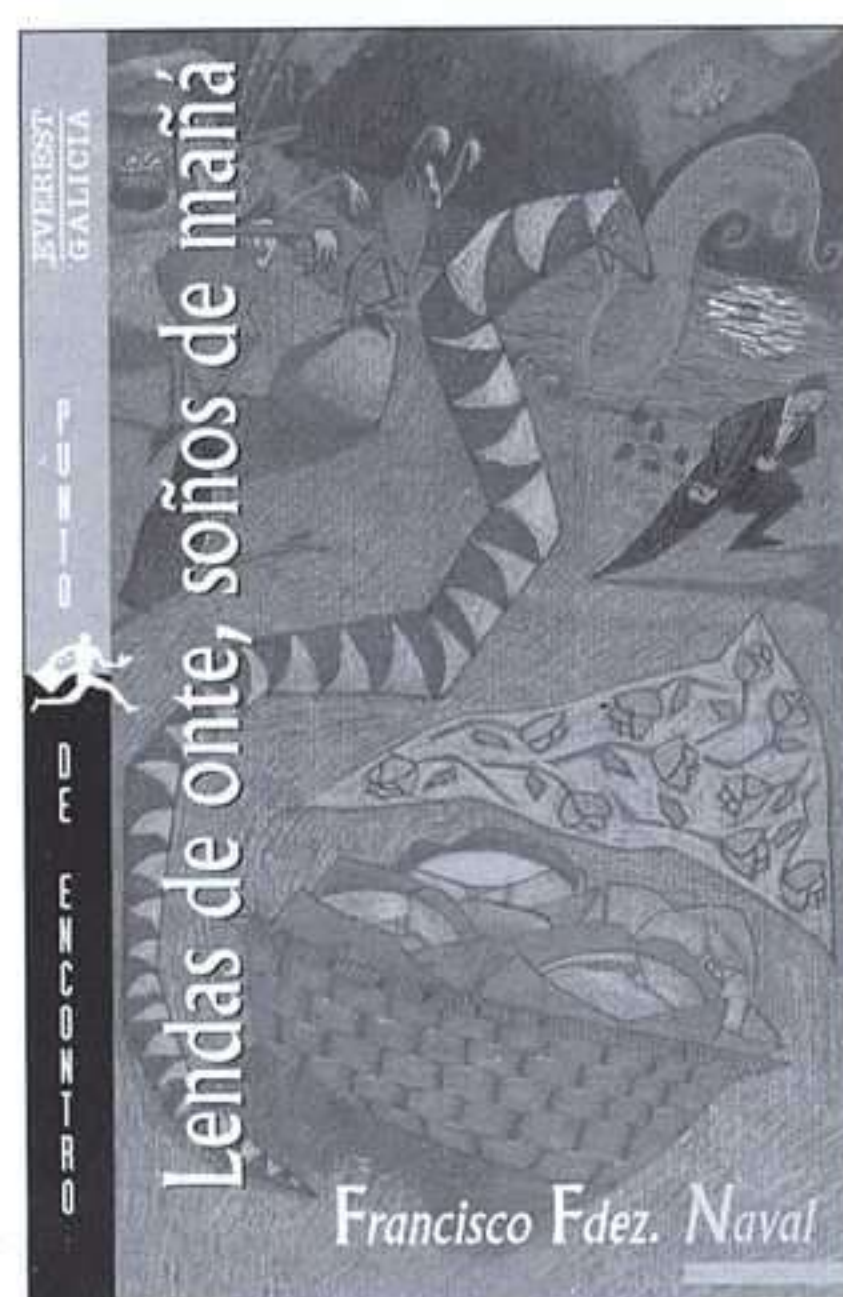
Galicia: creatividade e variedade

María Jesús Fernández

No mes de marzo deste ano 2002, o mundo da cultura galega sufría a perda dunha das súas personalidades máis notables. As primeiras palabras deste artigo non poden ir senón dirixidas a recordar con agradecemento a quen foi un dos creadores da moderna literatura infantil e xuvenil en Galicia. Efectivamente, Carlos Casares, un intelectual de mente aberta, comprometido coa modernización e a difusión da cultura neste país, desde a súa variada actividade como escritor, traductor, xornalista e editor, non podía ser alleo a un fenómeno de tanta transcendencia como é a literatura para nenos e mozos. No seu persoal afán por renovar a mensaxe no fondo e na forma, tennos deixado achegas que abriron os vieiros do que hoxe é una realidade rica e diversa. Para referirmos unicamente a súa faceta como escritor, diremos que Carlos Casares irrumpiu no anódino panorama literario de finais dos anos 60 con dous libros diferentes e anovadores que xa son, sen ningunha clase de dúbidas, dous clásicos da literatura infantil: *A galiña azul* (1986), creou un novo tipo de relato breve para nenos, introducindo temas que non foran tratados ata daquela e modernizando a linguaxe coa que dirixirse ós pequenos lectores. Uns anos máis tarde, no 1973, sae a primeira edición da singular obra *As laranxas máis laranxas de todas as laranxas*, disparatada e trepidante peza teatral que introduce os nenos no humor absurdo do *nonsense*. Editada por Galaxia, editorial da que Casares foi di-

XOSÉ COBAS, UN CONTO DE TRES NOITES, XERAIS, 2001.

rector, tivo a fortuna de contar coas ilustracións doutro artista de excepción, nada menos que Luís Seoane, quen soubo axuntar a iconografía tradicional coas propostas gráficas máis vangardistas do momento. O resultado é una pequena xoia, orgullo da literatura infantil galega.

Autores premiados

En primeiro lugar o Premio

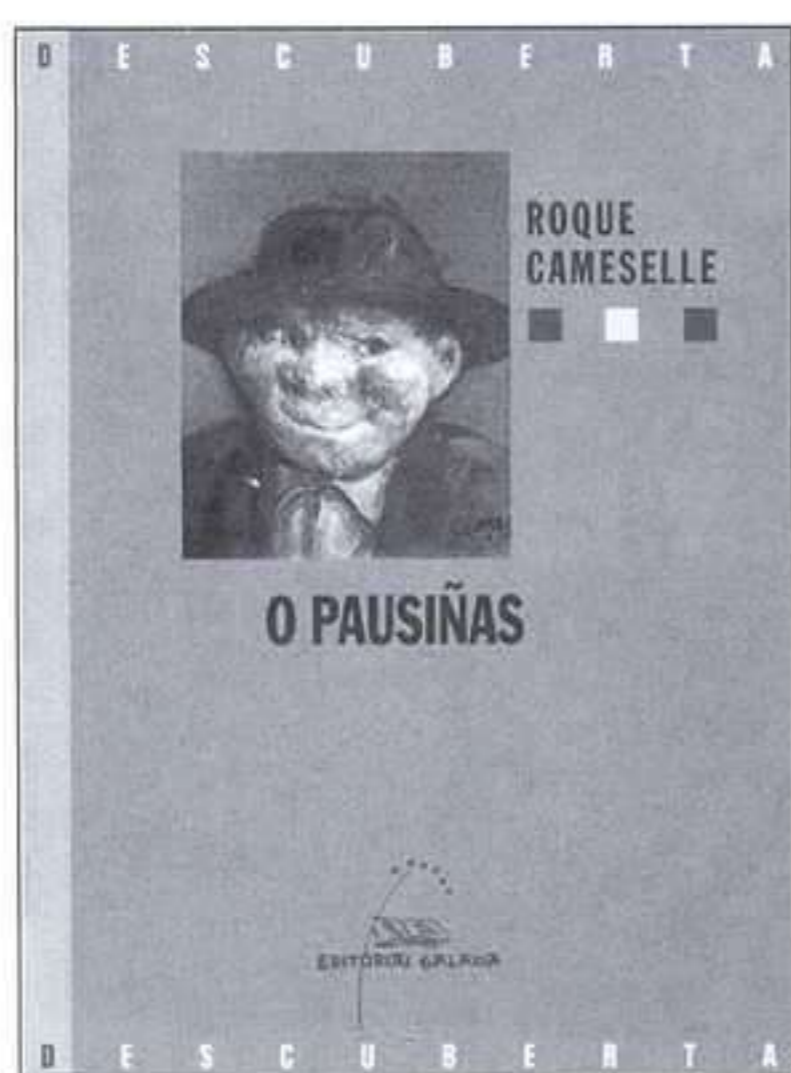
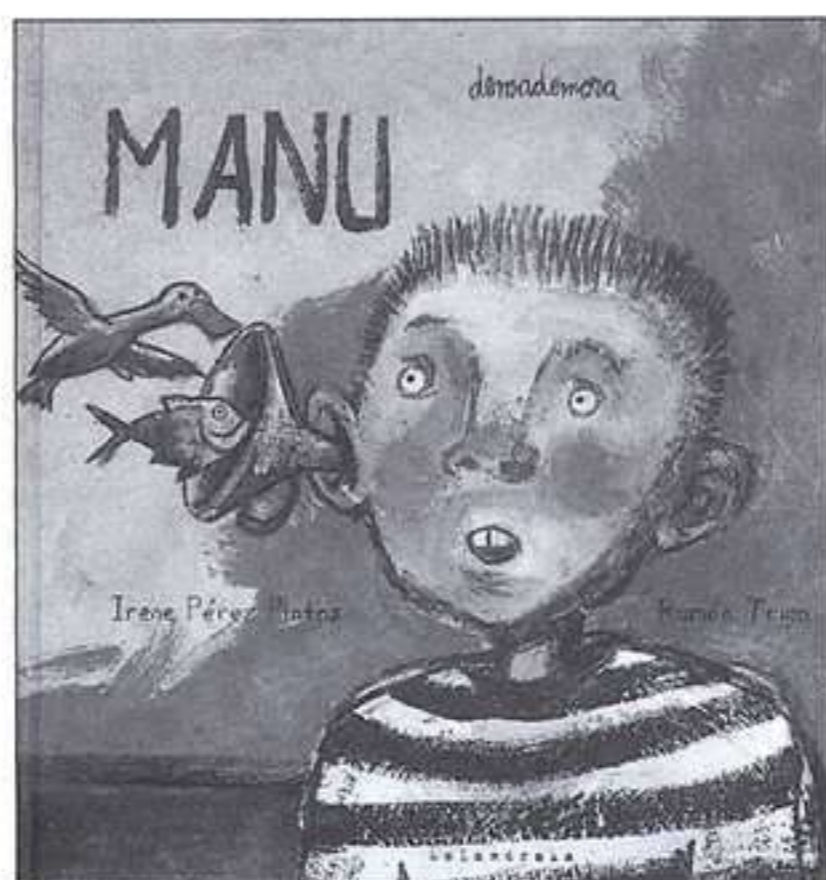
Lazarillo 2001, que por terceiro ano consecutivo ten recaído nunha escritora galega. A obra á que lle foi concedido o devandito galardón titúlase *Amar e outros verbos* (col. Montaña Encantada, Everest-Galicia) e é un libro de poemas dirixido ós lectores mozos. A súa autora, Ana María Fernández, é ben coñecida en Galicia, cunha ampla obra para o público infantil que inclúe relato, poesía e pezas teatrais. *Amar e outros verbos* consta de vinte-cinco poemas de verso libre, todos eles titulados cun infinitivo que supón unha actividade humana íntima e esencial: *chorar; cantar; envellecer; morrer; soñar...* Un fermoso libro, singular entre a obra poética de Ana María Fernández que por primeira vez se dirixe ó público xuvenil prescindindo do recurso da rima que ela sabe utilizar con gran talento, e que conta cun estupendo complemento gráfico nas suxestivas ilustracións de Xosé Cobas. Outro autor premiado é o veterano Agustín Fernández Paz. Ó

seu longo listado de recoñecementos ten que engadir agora o Premi Protagonista Jove, outorgado polos propios lectores nenos e mozos ó libro que máis lles teña gustado dos editados nos anos. O libro así distinguido foi *Aire negro*, versión en catalán do estupendo relato de misterio *Aire negro*, novela de elaborada trama.

E unha felicitación moi especial é a que queremos facer chegar ó debuxante Federico Fernández e ós responsables da editorial pontevedresa Kalandraka. Por segunda vez un título desta editorial acada o Premio Nacional de Ilustración, confirmando o acerto que supón arriscarse ofrecendo oportunidades a novos artistas descoñecidos que desde as coleccións de Kalandraka están achegando as súas persoalísimas creacións á renovación deste sector, un tanto conservador. O libro premiado titúlase *¿Onde perdeu Lúa a risa?* (col. Demademora) e é o primeiro traballo de Federico Fernández, artista formado na Facultade de Belas Artes de Pontevedra.

Temas clásicos actualizados

Entrando xa nun primeiro achegamento ó panorama xeral nestes últimos meses, un dato a considerar é o descenso, con respecto a temporadas anteriores, do número de primeiras edicións en galego orixinal. Segue evidenciándose a tendencia xa iniciada en anos anteriores de in-

ANTONIO CAIÑA, SOLDADIÑO DE CHUMBO, KALANDRAKA, 2002.

crementar a proporción de títulos dedicados a prelectores e primeiros lectores, e tamén son numerosos os libros dirixidos a mozos e mozas de máis de 14 anos. Unha vez máis, como vén sendo habitual, o xénero predominante é a narrativa, con moi puntuais manifestacións de lírica e teatro. Iremos vendo algunhas características desta produción nos últimos meses atendendo ós libros publicados para os distintos chanzos de idade.

Dous novos títulos pasan a incrementar a singular colección de Edicións Xerais, A Letra Dormente. Ámbolos dous teñen en común o ter compartido a mesma e orixinal proposta de partida, e ben poderíamos dicir que son relatos «de encarga». Efectivamente, nas VI Xornadas sobre Literatura galega que, co patrocinio da Xunta de Galicia e o apoio da Universidade da Coruña e da Real Academia Galega, se celebraron nesta cidade no outono de 1999, pedíuselles a varios escritores que compuxeran un relato no que, de maneira obrigatoria, deberían incluír a frase «Alá, ao lonxe, o mar seguía batendo con forza». Os dous libros que agora aparecen nesta fermosa colección, dirixida a mozos pero con vocación de non limitarse a un determinado grupo de idade, son os traballos realizados para este evento polos escritores Gonzalo Navaza e Xabier P. Docampo. Navaza, posiblemente se teña sentido estimulado pola «constricción» creativa que supuña a proposta, e o resultado é en excelente relato, *Santos e defuntos*, enriquecido para esta edición coas ilustracións de Ramón Trigo. Con humor e tenrura, un narrador en primeira persoa, a través dunha pequena historia familiar, retoma e actualiza un tema de gran tradición: a figura do emigrante, de gran transcendencia na vida e na cultura galegas. Moi fermoso é tamén o libro de Xabier P. Docampo, *Un conto de*

tres noites e, como vén sendo habitual na obra dese autor, está coadadosamente ilustrado por Xosé Cobas. O autor volve amosar o seu persoal interese en utilizar nas súas creacións elementos propios da tradición literaria popular. Temos o caso da voz narrativa que fai aparecer o narrador como personaxe da historia, e tamén a forma secuenciada na que este narrador vai contando o seu relato, neste caso son tres noites que se abren e pechan coas fórmulas rituais do caso. Outros elementos son a figura do rei lendario, a ameaza dos malos augurios, a presenza do extraordinario que precipita o cambio, a debilidade que leva á transgresión e ó castigo e a forza do amor como elemento de redención. Entre as características coas que o autor actualiza o xénero destacamos, fundamentalmente, a linguaxe literaria que enriquece a expresión con abundantes descrições e suxestivas imaxes sensoriais.

Máis determinado en fondo e

forma pola tradición oral popular está o libro de relatos *Lendas de onte, soños de mañá* (col. Punto de Encontro, Everest-Galicia), de Francisco Fernández Naval. Este autor recrea coñecidas lendas que ocasionalmente traslada a ambientes actuais, e que teñen como protagonistas a seres míticos do submundo fabuloso: mouros e ananos gardadores de tesouros, mulleres enfeitizadas, homes lobo, a santa compañía... Nestas historias percíbese a vontade de transmitir ás novas xeracións os valores culturais dun imaxinario popular que conforma a peculiar idiosincrasia dun pobo.

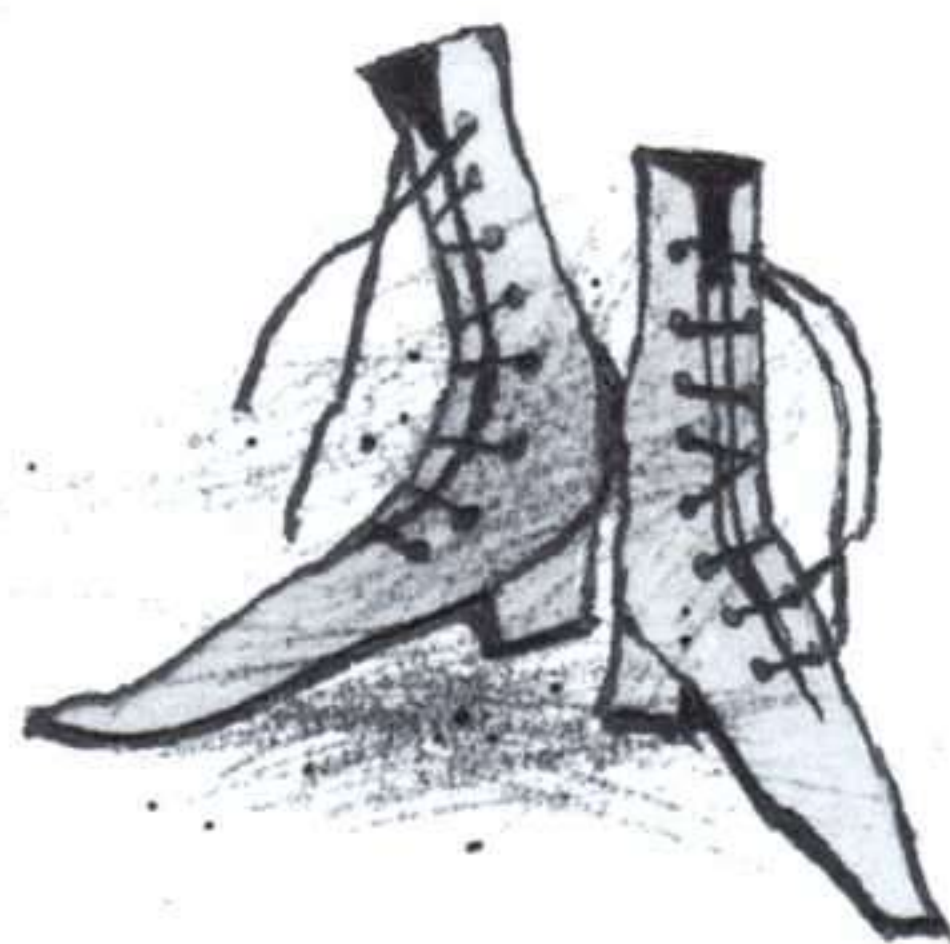
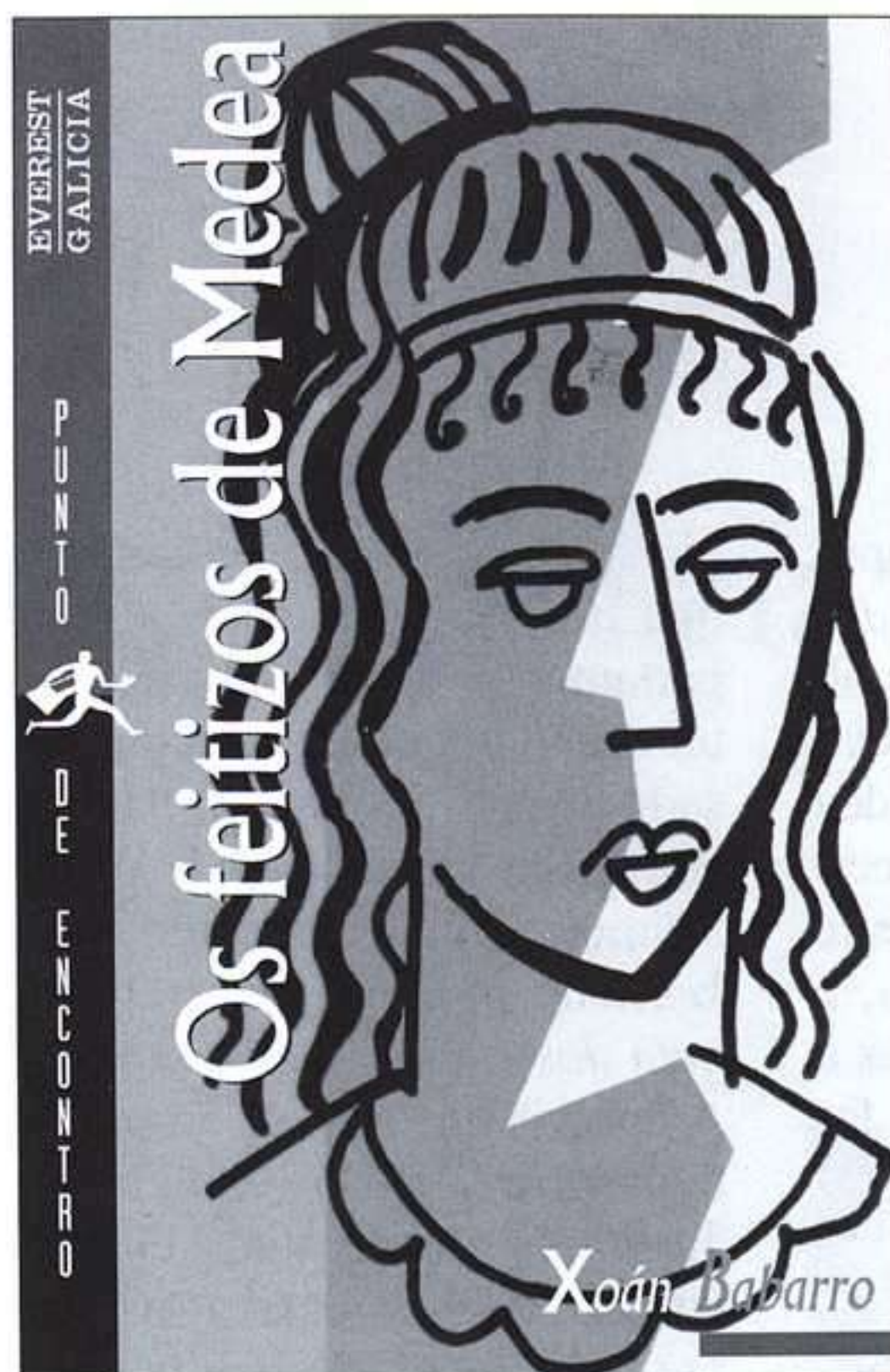
Outro xénero tipicamente xuvenil como é a ficción científica ten atopado seguidores que son ó mesmo tempo anovadores que achegan variantes de actualidade ó coñecido esquema xenérico. Así temos a novela *O faro de Arealonga* (col. Fóra de Xogo, Xerais), da Uxía Casal quen constrúe unha historia na que ós tradicionais motivos que acostuman poñer en marcha estes relatos: ambición desmesurada, desexo de emular os deuses coas funestas consecuencias que pode carretar, etc., engádense trazos de total actualidade como son as posibilidades da manipulación xenética e da clonación de individuos, así como unha reflexión sobre o valor da amizade e o dereito á diferenza. Relato contado en primeira persoa, ten o seu principal atractivo na personalidade da súa protagonista feminina e no contraste entre o ambiente familiar e cotián dunha pequena vila da costa, cos extraordinarios sucesos que relata.

Tamén se corresponde co xénero a novela de Xosé Miranda, *Ariadna* (col. Fóra de Xogo, Xerais). Relato este que sitúa a súa acción no futuro e que é unha expresión e manifesta homenaxe ós grandes mitos do xénero, tanto da literatura como do cine. Os nomes dos protagonistas, situa-

cións que presenta, escenarios que describe... mesmo algúns parlamentos dos personaxes, son un aceno cómplice ó lector avisado a quen remiten a clásicos como Stevenson, H. G. Wells, Asimov..., a películas como *Frankenstein*, *Blade Runner*, *O Planeta dos simios*, *Doce monos*... A historia que aquí se nos conta transcorre no noso vello planeta Terra que aparece todo el convertido nunha reserva natural presuntamente deshabitada, e está protagonizada por seres de diversa índole: verdadeiros humanos, clones, robots humanizados, seres híbridos produto de manipulacións xenéticas... E o vello tema de fondo, tan antigo como a propia condición humana, é o dereito das criaturas a rebelarse contra o creador omnipotente, a súa capacidade para saír do programa establecido e tomar decisións sobre a súa vida e a súa morte.

O futuro é tamén o marco elixido por Beatriz García Turnes para a súa interesante primeira novela. *Valdamor* (col. Costa Oeste, Galaxia), segue a tradición dos relatos que presentan o futuro como unha proxección do presente, un tempo no que xa son realidade cotián moitas das actuais utopías. Nunha sociedade na que unha parte privilexiada da humanidade ten conseguido deter o deterioro físico e evitara a morte, a autora reflexiona a través dos seus personaxes principais —unha moza psicológa e un importante político que está preso nun centro penitenciario— sobre a esencia da condición humana e sobre as motivacións da existencia.

Outro autor moi novo que vén de publicar o seu primeiro traballo na editorial Galaxia é Roque Cameselle. *O Pausiñas* (col. Descuberta) é un conxunto de relatos que sorprende gratamente pola madurez narrativa do seu autor. Trátase dunha serie de semblanzas, entre o cómico e o

ENJAMIO, BASILISA, A PRINCESA SAPIÑO, GALAXIA, 2001.

MANUEL UHÍA, A GALIÑA DA PAZ, RODEIRA-EDEBÉ, 2002.

tráxico, de varios personaxes que conforman a paisaxe humana dun mítico espacio que aquí se identifica coa comarca do Baixo Miño. Neste lugar no que o pasado pervive no presente, os mortos se relacionan naturalmente cos vivos e as evocacións e recordos teñen consistencia tanxible, se configura unha realidade máxica que entronca coa gran tradición literaria galega e universal. A linguaxe empregada alterna a fala coloquial da comarca miñota con momentos de profundo lirismo.

Outra novela de xénero que ó tempo que segue fielmente as convencións ten moito de parodia é *Blues da ría* (col. Fóra de Xogo, Xerais), de J. A. Xesteira. Relato policiaco centrado na resolución dun asasinato que levaba xa un tempo arquivado. O autor manexa claves ben coñecidas: violencia, corrupción, baixas paixóns, impunidade..., e o elemento paródico vén dado pola figura do protagonista, un maduro policía que foi retirado do servizo por problemas mentais. Os desequilibrios internos deste personaxe o levan a alterar a realidade inmediata, transformándose a si mesmo e o seu entorno cotián, a cidade de Vigo e arredores, no protagonista e nos ambientes típicos das novelas negras de Hammett ou Chandler. Outra peculiaridade interesante son as frecuentes alusións

ó pasado do policía, a época na que estaba en activo, coincidindo cos últimos anos do franquismo e da transición política.

O clásico tema xuvenil da iniciación, do tránsito da infancia a idade adulta, está representado en dúas novelas. *Eu tamén fun peliqueiro de Laza* (col. Punto de Encontro, Everest-Galicia), de Ánxela Gracián, presenta a evolución dun rapaz que, afastado temporalmente do férreo control materno, atopa nunha pequena aldea de Ourense as claves da súa identidade e as razóns do comportamento dalgúns persoas do seu entorno; e tamén vive experiencias persoais de amor e risco que o converten nunha persoa con capacidade para decidir por si mesmo. A outra novela á que nos referimos, *Voa, cascuda* (col. Tucán, Rodeira-Edebé), da Leticia Dotras, ten forma epistolar e está formada polas sucesivas cartas que, a maneira de diario íntimo, unha nai envía á súa filla facéndoa partícipe da común historia familiar, representada por varias xeracións de mulleres, e da súa propia experiencia persoal, desde a infancia ata o decisivo momento no que opta por volver á aldea e facerse cargo en solitario da educación da nena acabada de nacer.

Interesante sobre todo pola novidade que supón dar a coñecer ós mozos outros xéneros lite-

rarios coas súas características e peculiaridades diferenciadoras, é o libro de Suso de Toro, *Servicio de urxencias* (col. Fóra de Xogo, Xerais), no que se recollen os guiños que este escritor preparou para unha serie televisiva do mesmo título. Precedidos por unha introducción na que o autor explica as circunstancias e condicionantes do seu traballo como guionista nesta serie, ademais do interese de evidenciar as peculiaridades da linguaxe literaria adaptado ó medio visual, este conxunto de guiños ofrece unha amena e divertida lectura.

Outro libro singular é o escrito por Xan Babarro, *Os feitizos de Medea* (col. Punto de Encontro, Everest-Galicia). Texto versificado no que, mediante estrofas de catro versos octosílabos, nállanse as aventuras de Xasón e Medea, seguindo fundamentalmente o texto galego medieval en prosa da *Historia Troiana*. De maneira amena e sinxela, o autor achega os mozos ós elementos da cultura clásica.

Fantasmía e vida cotiá

No amplo grupo de idade que vai dos 7 ós 13 anos, atopamos diversidade de propostas. Segue a ter seguidores o tipo de relato que amosa a vida cotiá das familias actuais, contada a través da voz en primeira persoa dun dos

seus membros infantís. É o caso do libro *Eu, coma sempre* (col. Xuvenil, Sotelo Blanco), de Cándido Casal, no que escoitamos a voz de Tucho, un rapaz de 12 anos que vive nunha aldea de Ourense e que nos fala do decorrer normal dos acontecementos na súa casa, no colexio e cos amigos. Como é frecuente nestes relatos, o principal interese recae na propia linguaxe coa que o protagonista expresa as súas reflexións. Nesta mesma colección publica Luís Seixido o relato *O cazador de trolls*. Nel, a natureza, manifestada a través da vida das criaturas do bosque, ten un importante protagonismo, e a trama céntrase no enfrontamento entre dous personaxes que veñen sendo unha representación simbólica da vida e da morte: o vello cazador que fai depender a súa vida e o seu prestixio da capacidade de matar, e o troll, o seu antagonista, que aquí aparece como unha tenra criatura portadora de Vida, que non dubida no propio sacrificio para poder preservar o don de transmitir a existencia.

Na colección Merlín de Xerais publica Silvestre Gómez Xurxo a novela *Ith*. Este título responde ó nome dun dos lendarios protagonistas das vellas historias celtas. Ith é un dos fillos do mítico caudillo Breogán, aquel que desde as costas de Brigantia divisa a prometida te-

rra de Erín e decide cruzar o mar para coñecela. O autor dálle ó seu relato o ton épico que a saga require, pero tamén actualiza o discurso humanizando os personaxes, dando vivacidade os feitos que narra co uso do tempo presente nos verbos, aproximando así a vida cotiá deste pobo.

O libro de Antonio García Teijeiro *Os peixes de cores* (col. Merlín), é unha aposta deste autor, nunha liña que xa lle coñecemos, polos valores da utopía e pola capacidade do ser humano para construír un mundo mellor e máis solidario, un mundo no que a fantasía axuda a soñar realidades máis humanas e a preservar as ilusións. Con este tema como base e coa presenza dun protagonista que dá unidade ás distintas historias, este poeta e narrador que é García Teijeiro, lévanos nunha viaxe que se mesturas realidade e fantasía.

O último premio Merlín publicado, o correspondente ó ano 2001, é o libro de Antón Cortizas, *A merla de trapo*, conxunto de sete contos de contido fantástico, relacionados polo fio conductor que supón a presenza do personaxe protagonista, a costureira Antonia, unha moza que ten a facultade de coser prendas extraordinarias e mesmo dar vida ó paxaro que serve de título ó libro. As distintas historias son boa mostra da imaxinación creativa do autor, que nalguna delas atopa inspiración na literatura popular. Nelas combínanse humor, fantasía e lirismo, e tamén xogos de linguaxe (mesmo creación de palabras novas ou confección de mensaxes en forma de anagramas), cos que Cortizas enriquece a súa expresión. Xosé Cobas, coa súa notable capacidade de traducir en imaxes os contidos poéticos, foi o encargado de ilustrar a toda cor as historias deste libro.

Outro premio outorgado por unha editorial, O Barco de Vapor

MANOLO UHÍA, O ANEL, CASALS, 2001.

2000 da editorial SM, recaeu na novela de Xoán Xosé Lago Pereira, *Alén das estrelamares*, relato de aventuras e humor no que un personaxe en primeira persoa conta a súa vida. A orixinalidade da historia está en que este protagonista narrador é un centolo aventureiro que fala da súa aprendizaxe, dos seus amores, do tempo que viviu cos seres humanos e do seu persoal enfrontamento a vida ou morte co gran inimigo, un terrible polbo responsable da morte do seu pai.

Xoán Babarro volve utilizar os elementos do pasado mitolóxico e da literatura tradicional nunha aventura na que se mesturan realidade e fantasía. *O reino de dama Daira* (col. Xuvenil, Ir Indo) presenta a unha panda de amigos que, seguindo un vello libro e na compañía dun galo falador e dun cervo de cornos dourados, asumen o traballo de axudar a dama Daira a atopar o cabaleiro Gorgullón, heroe de Castrofiz.

A rica tradición do folclore ruso inspira a Marilar Aleixandre para a reelaboración en lingua galega dunha mostra desta literatura popular. *Basilisa, a princesa sapiño* (col. Árbore, Galaxia), é un relato paradigmático no que se poden atopar moitas das clásicas funcións estruturais sinaladas polos analistas do xénero. O bo traballo de Aleixandre ofrécenos una excelente

versión complementada coas ilustracións de Enjamio.

Seguindo co propósito de recuperar a tradición oral popular galega e ofrecérllela as novas xeracións de maneira ordenada, rigorosa e fermosamente presentada, Xerais continúa incrementando a colección Cabalo Buligán. Neste últimos meses, e baixo a responsabilidade de Xosé Miranda e Antonio Reigosa, apareceron os novos títulos *Máis contos de animais I*, *Máis contos de animais II*, *Contos fantásticos I*, *Contos fantásticos II*, coa calidade de texto e edición que xa comentamos en anos anteriores e que nesta ocasión contaron co traballo de ilustración dos artistas Xan López Domínguez, Federico Fernández, Marta Riera e Ánxeles Ferrer, respectivamente.

Para os máis novos deste grupo de lectores autónomos, con textos de menor extensión, estrutura máis sinxela e importante presenza de ilustracións, atopamos algunhas mostras notables e autores dos máis prestixiosos como Gloria Sánchez, Xabier P. Docampo, Agustín Fernández Paz, e outros novos autores que nos teñen sorprendido gratamente. A historia escrita por Xabier P. Docampo, *¿Vichela, vichela?* (col. O Trolebús, Casals), é unha proposta de aparente sinxeleza, de fácil e amena lectura axeitada ós seus peque-

nos destinatarios. Cóntanos a aventura de Zita, unha nena a quen lle gustan moito os contos de fadas e que remata sendo protagonista dun deles. Pero ademais, este conto pode interpretarse como una sinxela parábola sobre o proceso da creación artística. O libro fai aparecer os seus autores como personaxes da trama, o propio Docampo como escritor e Cobas como complementador a través das súas imaxes, protagonizan xunto coa nena Zita o proceso da creación da fada, un ser de ficción que precisa deles tres para acadar a súa realidade.

Tamén como unha pequena parábola sobre a literatura e a súa función pode considerarse o libro de Agustín Fernández Paz, *Un tren cargado de misterios* (col. Merlín, Xerais). Aquí atopamos unha nena protagonista que sobe a un misterioso tren e vai de vagón en vagón atopando ambientes e persoas moi diferentes e nos que sempre hai alguén que está agardando por ela para facerlle doazón dun obxecto. Vemos ademais que a propia concepción do libro, a entrada nun mundo distinto e a viaxe a través de diferentes planos ou niveis, sitúa este relato nunha liña de grande tradición literaria, tanto da literatura universal como da galega. As ilustracións son de Enjamio.

Partindo, así mesmo, da tradición cultural e literaria escribe Gloria Sánchez o seu libro ilustrado por Manuel Uhía, *A galiña da paz* (col. Tucán, Rodeira-Edebé). O Camiño de Santiago é o marco da historia, un lugar de encontros, aventuras e enriquecemento persoal, en el dous singulares peregrinos tratados coa vivacidade e a gracia que esta autora sabe dar ós seus personaxes. Eles son unha galiña inconformista e inxenua e un lagarto cheo de sabedoría popular.

O citado Manolo Uhía é autor de ilustracións e texto no libro *O*

anel (col. O Trolébús, Casals), relato en primeira persoa no que a rapaza protagonista fainos cómplices da extraordinaria experiencia que ela viviu tempo atrás, xusto antes de facer os 10 anos, cando descubriu na casa da súa avoa un anel con poderes máxicos que só manifesta os seus efectos cando é utilizado por nenos menores desa idade. Iria contarnos cómo no tempo no que foi propietaria do extraordinario amuleto, realidade e a magia pasaron a sucederse de maneira natural na súa vida.

Xunto a estes coñecidos autores, a novel Elvira Pérez preséntase como unha interesante escritora no seu primeiro libro de ficción. *A contar ovellas* (col. Merlín, Xerais), que conta cunha estupenda ilustracións de Óscar Villán, é un conxunto de contos moi ben relacionados entre si mediante unha pequena historia que serve de fío conductor e ten propia entidade. Os vellos temas tradicionais modernízanse e aparecen frescos e actuais para atender os gustos dos rapaces de hoxe en día. Hai tamén temas novos, como una fermosa historia de amor entre personaxes adultos. Ó interese das historia hai que engadir a axilidade da linguaxe, eficaz, sinxela e directa, que emprega a autora.

Completando o panorama de narracións para este tramo de idade, outras autoras que publicaron novos libros nestes meses son An Alfaya que no seu libro *Down* (col. Tucán, Rodeira-Edebé) aproxima desde un punto de vista infantil a problemática das persoas con minusvalía psíquica; Lourdes Maceiras que escribe *A pantasma da torre* (col. Merlín, Xerais), libro no que conta unha pequena aventura protagonizada por panda e Concha Blanco que narra unha peculiar historia de amizade entre unha nena artista de circo e unha ra máxica no libro *Estela, a domadora de ras* (col. Elefante Contacontos, Ir In-

do). E nesta mesma colección Xosé Antonio Perozo presenta as andanzas de dous pícaros no libro *Os ladróns de tixolas*, e Carme Carballo explica dunha maneira fantástica, en *A goma de borrar que falaba*, cómo una rapaza se converte en escritora.

Teatro para ler

Este ano, e dentro da súa condición sempre minoritaria, incrementou a edición de libros de teatro para nenos. Algúns son obras gañadoras de certames teatrais, como o caso do Premio Estornela, da Fundación Xosé Neira Vilas, que tivo a primeira edición no ano 2000, ou o Premio Xeración Nós de teatro infantil. No primeiro destes certames a obra gañadora foi *A música da noite*, escrita por M. Lourenzo González, e a mención especial foi para *O país acuático*, escrita por Eduardo Alonso. Ámbalas dúas foron publicadas por Edicións do Castro na colección Teatro para Nenos. *A música da noite* integra elementos da tradición literaria e popular, aparecen os habitantes máxicos das fragas: fadas, trasgos, mouros, mesmo o mítico home lobo, to-

dos eles axudando á rapaza protagonista que realiza unha viaxe para salvar da destrución a paraxe natural da que todos eles forman parte. Vemos, unha vez máis, que este tema do bosque como valor a defender da especulación e da destrución, como orixe da vida e berce do mundo mítico, ten unha presenza reiterada na literatura infantil e xuvenil galega. A outra obra premiada, *O país acuático*, é unha moi interesante parodia na que, mediante un ton de farsa, potenciado pola aparencia de pallasos dos cinco protagonistas, simbolízanse relacións de poder, explotación e rebeldía, mediante unha acción moi áxil centrada no uso da auga como elemento básico de primeira necesidade.

O coleccionista de sombras (col. Xuvenil, Ir Indo), escrita por Antón Cortizas, Premio Xeración Nós, céntrase na fantasía e non só fai aparecer o coleccionista de sombras, senón que tamén presenta outros personaxes con singulares afeccións: coleccionar ventos, acenos, frases célebres, laios... Tamén é de Cortizas para esta mesma colección a obra *¡Cázame ese pensamento!*, na que de novo presenta personaxes con curiosas ocupacións,

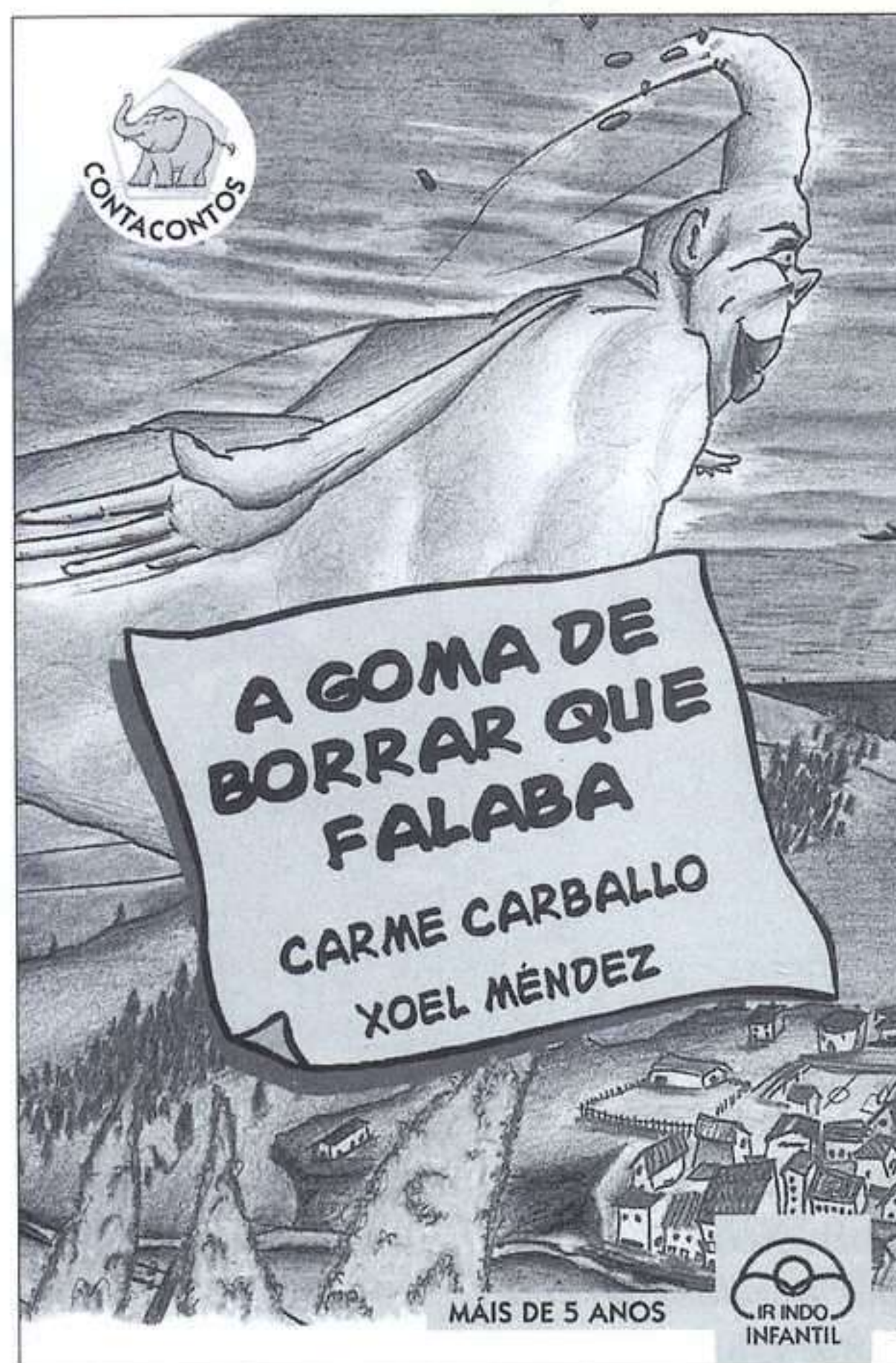
neste caso os protagonistas son os irmáns Diana, que se dedican a cazar cousas insospeitadas, xa sexan miradas fuxidías ou as badaladas do reloxo. A aventura desta obra lévaos a perseguir o pensamento do rei que anda escapado na figura de paxaro multicolor. Outra obra de teatro é a escrita por An Alfaya *A estrela Volarina na torre coralina* (col. Xuvenil, Ir Indo), conto fantástico coa clásica proposta da moza protagonista vítima dun encantamento que só pode recuperar a súa condición se se dan unha serie de circunstancias e gracias á axuda dun personaxe amigo. Tamén aparecen personaxes da moderna literatura infantil como Alicia e Dorita, a protagonista do *Mago de Oz*.

Outra autora que escribe teatro é Chus Pereiro. *¡Mamasiña, que medo!* (col. Merlín, Xerais) é unha divertida farsa, parodia dos tradicionais contos de medo, con personaxes como o ogro, as bruxas, a pantasma, o vampiro... Todos eles aparecen actualizados e tratados en clave de humor, co interese engadido de que esta é ademais unha obra pensada para que os propios rapaces sexan os actores protagonistas. E xa finalmente, outra obra que tamén está concibida para ser posta en escena por rapaces é *Historia dunha sobreira* (col. Teatro, Everest-Galicia), escrita por Ramón Caride, no que de novo atopamos o tema da defensa da natureza e do medio ambiente.

Imaxes de conto

Prelectores e primeiros lectores. son un grupo notable no que podemos atopar variedade de propostas e algúns libros de gran fermosura e interese.

Kalandraka que segue mantendo un alto nivel de edición en todas as súas coleccións. Os orixinais en lingua galega figuran incluídos nas coleccións Dema-

demora e Sondeconto. Esta última, ademais de texto e ilustracións, incorpora un CD con voz e música composta e executada para a ocasión. No libro *O gati-pedro*, o texto, inspirado nun personaxe de Álvaro Cunqueiro, é de Tucho Calvo, as fermosas ilustracións de técnica mixta sobre fondo negro son de Antonio Caiña, a música foi composta por Javier Santacreu e interpretada pola Orquestra Sinfónica de Galicia.

En Demademora foron publicados catro títulos novos: *Manu*, escrito por Irene Pérez Pintos e ilustrado por Ramón Trigo, é una divertida historia rimada que conta de forma disparatada o que pasa o día que a Manu lle entra auga nos oídos e entende malamente os recados que lle manda facer a súa nai; *Moncho e a mancha*, escrita e ilustrada por Kiko da Silva, presenta ó neno protagonista, Moncho, indo dun lado para outro buscando a interpretación que pode dar ás orixinais manchas que debuxa por todas partes; *Avós*, con texto de Chema Eras e ilustracións de Rosa Osuna, é unha historia de estrutura acumulativa protagonizada por una parella de anciáns namorados que descubren a beleza que tamén existe nos corpos das persoas maiores; *Un problema grande*, do que son responsables Oli polo texto e Felix Eckardt polas ilustracións, retoma o sempre actual tema dos ciúmes infantís no rapaz que de súpeto descobre que debe compartir o seu universo familiar coa irmanciña que acaba de nacer.

A colección Os Contos do Trasnó pon ó alcance dos novos lectores versións de contos clásicos. Moi notable é o traballo do xa mencionado Antonio Caiña, que utilizando a técnica do *collage* a partir de materiais de refugallo, crea un mundo máxico para ilustrar as versións que Maite García e Tareixa Alonso fan dos clásicos *Rapunzel* e *Sol-*

XAN LÓPEZ DOMÍNGUEZ, CARPAMETACARPADEDUNA, XERAIS, 2001.

dadiño de chumbo, respectivamente. Pablo Mestre ilustra a versión de *A ratiña presumida* realizada por José Antonio López Parreño representando os coñecidos personaxes por medio de diferentes instrumentos musicais. Belén Padrón xoga con personaxes modulares e formas xeométricas para poñer en imaxes a historia de *Xilmoniz*, adaptada por Tareixa Alonso. A versión de *O frautista de Hamelín* realizada por Xosé Ballesteros conta coas ilustracións de Samuel Ribeyron, que recrea con arxila, papel e madeira os ambientes e personaxes deste conto. O escritor Xosé Antonio Neira Cruz adaptou ultimamente dous novos contos para esta colección: *A caixa do tesouro*, ilustrada por María Lires con debuxos que recordan o estilo «exipcio», e *O home máis rico do mundo*, enriquecido cos irónicos e expresivos debuxos de Fernando L. Juárez. O clásico *Barbazul* foi adaptado por Tareixa Alonso e ilustrado por Carles Rabat, que mantén a tensión dramática do relato mediante encadres cinematográficos, engadindo tamén unhas pingas de humor. O conto popular ruso *A casa da mosca chosca* foi versionado ó galego por Eva Mejuto e ilustra-

do con humor e expresividade por Sergio Mora. Finalmente, un excelente traballo gráfico, cheo de forza e dramatismo, con técnica de *collage* e acrílico, é o realizado por Josep Rodes para a versión de Manuela Rodríguez de *O pescador e a súa muller*.

E, xa para rematar, queremos mencionar dúas traducións de obras de Miquel Obiols: *O cadro máis bonito do mundo* (col. MareMar) ilustrado por Roger Olmos, texto surrealista e poético no que se recrea o mundo artístico de Joan Miró; e *A auga está enferma* (col. Seteleguas), con ilustracións de Óscar Villán, unha anécdota divertida e un pouco tola que é tamén metáfora sobre o mal uso dos elementos naturais.

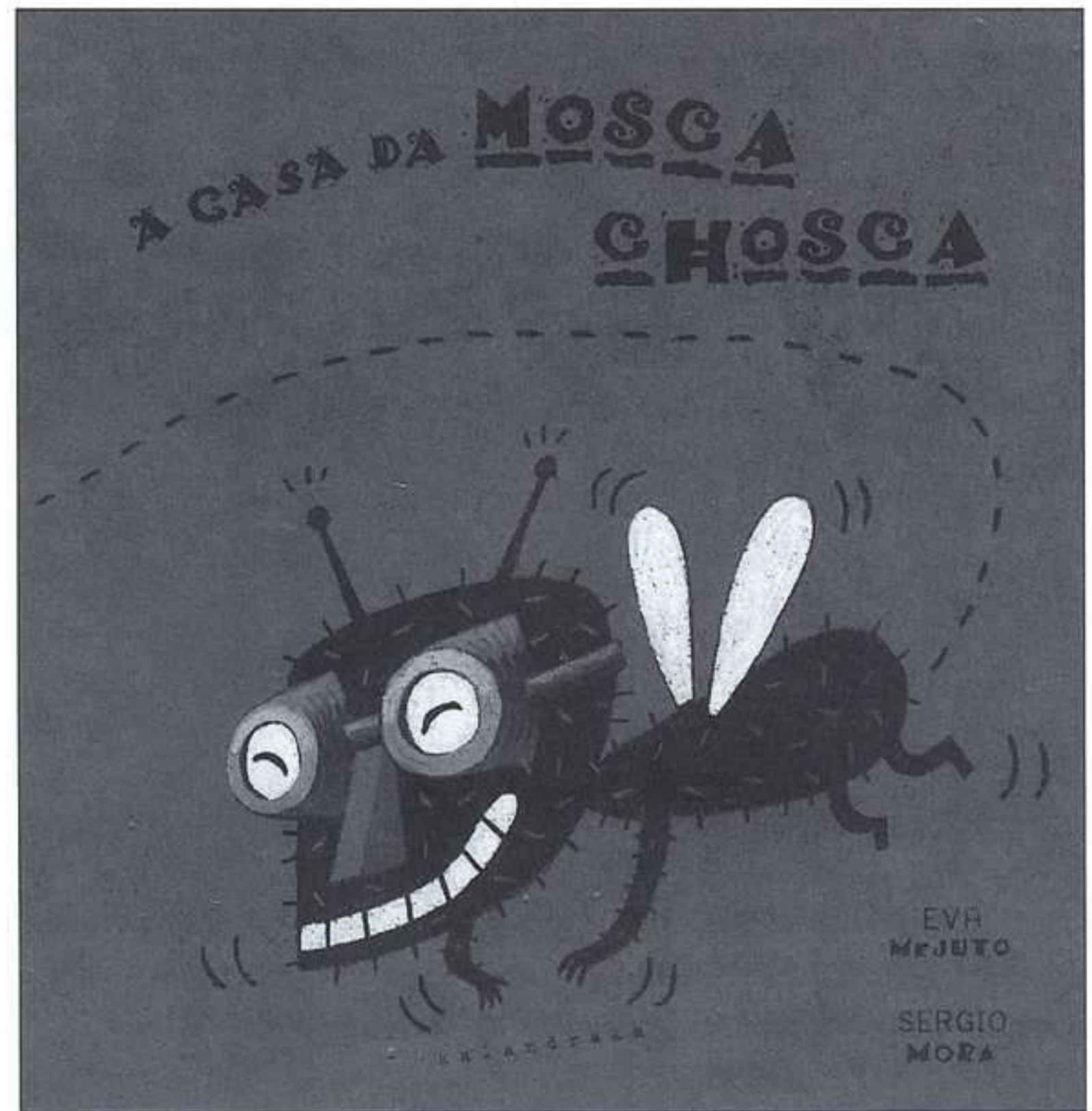
Outra editorial que publica un bo número de libros para prelectores e primeiros lectores é Everest-Galicia. Na colección Montaña Encantada para estas idades, con formato e letra grandes, e con todas as páxinas ilustradas a cor, atopamos dous libros de Xosé Antonio Neira Cruz que xa foran publicados con anterioridade en edicións non venais: *María está a pintar o mar* e *As porcas porquiñas*, ámbolos dous con ilustracións de Noemí López. Outros títulos

son: *Pipo, pastor de xoaniñas*, escrito por Eva N. Abeledo e ilustrado por Fernando L. Juárez, conto fantástico que narra as viaxes dun pastor e dunha estrela; *O sapo, a sapiña e a súa branca tripiña*, escrito e ilustrado por Marta Rivera Ferner, conta, cunha linguaxe sinxela que reitera fórmulas e que ten os animais como protagonistas, unha historia na que, unha vez máis, o amor axuda ós personaxes a encontrarse a si mesmos, Ánxeles Ferrer, co seu inxenuo e característico estilo, pon texto e imaxes no libro *¡Ola, son a Lúa!*, breve historia rimada na que a lúa toma a palabra e vai explicando a vida e os ciclos da natureza nas catro estacións do ano; as clásicas ilustracións de Ángeles Maldonado poñen tenras imaxes ó libro de Rosa Mª García Vilariño, *Xosé e o vento*, no que o neno protagonista aprende a compartir os seus xogos co vento amigo que o axuda a liberarse do aburrimento, o veterano Manuel Uhía crea texto e imaxes para o libro titulado *Evaristo, un corvo moi listo*, que é tamén una historia de amizade entre un neno submarinista e un corvo mariño que nos introduce na vida e beleza dos fondos mariños; finalmente, dous artistas ben coñecidos polo seu traballo como humoristas gráficos nos medios de comunicación, Pinto e Chinto, propoñennos unha estupenda viaxe por un país fantástico, o seu libro *Suca* é a descrición dun lugar no que habitan seres extraordinarios e acontecen cousas excepcionais, *Suca* é o mundo dos soños para os que imaxinan espertos e saben valorar a fantasía creadora.

Xerais na colección Merliño sacou dous novos libros para os máis pequenos: *Carpametacarpadeduna*, con texto de Xoán Babarro e estupendas ilustracións de Xan López Domínguez, ten a man e os cinco dedos como protagonistas dunha historia rimada na que o autor amosa unha

CARLES ARBAT, BARBAZUL, KALANDRAKA, 2002.

vez máis a súa habilidade para os xogos lingüísticos e para a creación de palabras novas; Manuel Lourenzo González escribe tamén un conto rimado, *O pata-dón*, ilustrado por Andrés Meixide no que de maneira divertida baseada na esaxeración, vai seguindo o percorrido dunha pelota que finalmente regresa para que os rapaces poidan seguir xogando con ela. Pero o máis interesante desta editorial, no que respecta ós libros-álbum de gran formato é o moi fermoso *Paxaros de papel*, no que o breve texto de Marilar Aleixandre serve de base ás ilustracións de Lázaro Enríquez polas que foi seleccionado na Mostra de Ilustradores de Libros para nenos de Bolonia e acadou un dos Premios de Ilustración Concurso Noma, Unesco Tokyo 1998. Outro álbum de gran calidade e moi ben editado é o que amosa o traballo do ilustrador Fino Lorenzo para o texto de Daniel Nesquens, *Merme-lada de amorodo*; este orixinal e moi persoal traballo obtivo o primeiro premio do I Certame Internacional de Álbum Ilustrado Ciudad de Alacante 2001. Tamén é moi fermoso o álbum da colección Sopa de Libros que, co título *Unha mancha de bicos*, presenta a tradución dun texto de Antonia Rodenas, tenra historia entre rapaciños peque-

nos marabillosamente ilustrada pola veterana Carme Solé Vendrell que aquí ensaia con éxito un novo estilo.

A editorial A Nosa Terra dirixe toda a súa produción infantil a este chanzo de idade e segue engadindo novos títulos a súa coñecida colección de pequeno formato e tapa dura Os Bolechas, que presenta o mesmo grupo de nenos protagonistas con pequenas anécdotas no seu medio cotián; escrita e debuxada por Pepe Carreiro, neste neses a colección chegou ó número vintecatro titulado *Os Bolechas perderon o can*. Outra colección veterana é a de Contos Populares, historias da tradición seleccionadas e adaptadas polo colectivo Crisol con ilustracións de Pepe Carreiro, os catro novos títulos aparecidos no ano 2001 foron: *A fortuna de Bartolomeu*, *A merla e o raposo*, *Ana Manana* e *O home de neve*. Dúas novas coleccións desta editorial viguesa son as que teñen por títulos *Os amigos da rata Luísa* e *Os contos da rata Luísa*, escritos e ilustrados por Mon Daporta Padín, trátase de libros de pequeno formato, ilustrados a toda cor nos que de maneira rimada cóntase una breve historia ou preséntase un animal; polo de agora, cada unha destas dúas coleccións conta con dez títulos. Tamén é nova a colección Contos

do Miño, libros de gran formato e tapa dura que recollen adaptacións de contos populares feitas por Susana Casal e Xosé López, as ilustracións son de Pepe Carreiro; nestes meses do ano 2002 levan editados tres títulos: *O neno mosquito*, *O soño do galo* e *Xanardán e a becha*.

Unha editorial que edita por primeira vez en galego para nenos é a catalana Combel que na súa colección Cabaliño Alado sacou catro álbums ilustrados con textos de Xoán Babarro e debuxos de Carmen Queralt. Os títulos son: *O lazo de patinar*, *O boneco de neve*, *A néboa das escondidas* e *O arco da vella*.

Banda deseñada e revistas

Neste máis ben precario panorama, é una satisfacción poder gozar dun álbum como o creado por Pepe Carreiro dentro da serie Galicia nas Guerras Napoleónicas, cunha aventura protagonizada polo arrieiro Teixugo, o novo título, *A retirada de Sir John Moore* (Xerais), cóntanos este episodio da guerra, alternando a precisión dos acontecementos con grandes doses de humor e un máis que saudable espírito antiheroico e antibelicista. E, seguindo coa banda deseñada, o ano pasado cerrabamos este co-

mentario lamentando a desaparición da revista infantil *Golfiño* e desexando que fora unha situación transitoria e non definitiva. Por sorte eses desexos cumpríronse e de novo a devandita revista está na rúa, agora con periodicidade semanal, editada por *La Voz de Galicia* e vendéndose como suplemento dos venres xunto con este xornal de importante tirada. A nova *Golfiño* mantén algunhas seccións anteriores e incorpora outras novas.

Falando de revistas, e aínda que sexa moi brevemente, non podemos deixar de mencionar a interesante *Fadamorgana*, Revista Galega de Literatura Infantil e Xuvenil, que na primavera de 2002 chegou ó seu número oito. Dirixida por Xosé Antonio Neira Cruz e cun importante número de colaboradores, esta singular publicación mantén a súa traxectoria desde o ano 1999 converténdose nunha ineludible referencia para todos os interesados neste sector da cultura. Ademais de reseñar e comentar as novidades editoriais, *Fadamorgana* en cada un dos seus números achéganos á obra de escritores e ilustradores e dedica varios artigos monográficos a determinados temas que son comentados por especialistas. Queremos felicitar ós seus responsables e desexarlle longa vida. ■